

W kręgu mody green i upcyclingu. Anglicyzmy z zakresu ekologii we włoskiej prasie lifestylowej

JOANNA OZIMSKA

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0002-8261-3614

Abstract: The paper presents an analysis of ecology-related anglicisms found in the Italian women's lifestyle magazines "Vogue Italia" and "Elle Italia" (2017–2025). The study focuses on non-adapted loanwords. Formal analysis confirms the presence of English adjectives and nouns— primarily deverbal forms ending in the suffix -ing. Neologisms such as greenfluencer, green-addicted and eco-glamping are also noted, along with numerous compounds formed with the prefix eco- and the suffixes -friendly and -free. Semantic analysis made it possible to distinguish five categories of borrowings: (1) emissions and climate, (2) sustainable development, (3) marketing and social awareness, (4) circular fashion, and (5) eco-conscious cosmetics. From a functional perspective, these anglicisms serve denotative roles (naming new phenomena), categorizing roles (as labels), stylistic roles (enhancing prestige and global "coolness"), and marketing-persuasive roles—often concealing practices of greenwashing.

Abstrakt: Artykuł prezentuje analizę anglicyzmów o tematyce ekologicznej występujących we włoskich magazynach lifestylowych dla kobiet „Vogue Italia” i „Elle Italia” (2017-2025). Badaniem objęto zapożyczenia bezadaptacyjne. Analiza formalna wykazała obecność angielskich przymiotników i rzeczowników – głównie form odczasownikowych zakończonych sufiksem -ing. Odnotowano także neologizmy typu greenfluencer, green-addicted czy eco-glamping oraz liczne złożenia z prefiksem eco- i formantami -friendly, -free. Analiza semantyczna pozwoliła wyodrębnić pięć grup zapożyczeń: (1) emisja i klimat, (2) zrównoważony rozwój, (3) marketing i świadomość społeczna, (4) moda cyrkularna, (5) proekologiczna kosmetyka. Z funkcjonalnego punktu widzenia anglicyzmy pełnią role: denotatywną (nazwy nowych zjawisk), kategoryzującą (etykiety), stylistyczną (budowanie prestiżu i globalnego „coolness”) oraz marketingowo-perswazyjną – nierzadko maskującą greenwashing.

Key words: anglicism, loanwords, ecology, lifestyle magazine, Italian language

Słowa kluczowe: anglicyzm, zapożyczenie, ekologia, prasa lifestylowa, język włoski

1. Wprowadzenie

Liczne badania naukowe dowodzą, że elementy leksykalne charakterystyczne dla języka angielskiego są transferowane z różną częstotliwością i z różnym wpływem m.in. na grunt języków europejskich (Luján-García, García-Sánchez, 2020, Karczewska, 2018: 264, 382, Anglemark, John 2018: 438). Przyjmuje się, że pola semantyczne, których najczęściej dotyczą zapożyczenia, obejmują wyrazy nazywające nowe zdobycze cywilizacyjne¹.

Popularność angielszczyzny² wspierana jest przez prasę lifestylową, która sięga po angielskie zwroty w narodowych edycjach poszczególnych tytułów prasowych. Terminy anglojęzyczne mogą być postrzegane jako bardziej prestiżowe lub nowoczesne (Zenner et al., 2014). Ponadto, język prasy lifestylowej przypomina język social mediów, w których dominuje angielski, a to z kolei pozwala czytelnikom i czytelniczkom poczuć się częścią międzynarodowej wspólnoty stylu i wyznawanych wartości.

Nasuwa się pytanie, o jakich wartościach jest mowa. Dla wielu osób normami kształtującymi ich postawy życiowe staje się odpowiedzialność za środowisko naturalne i szacunek dla przyrody (Milfont, Schultz, 2018: 338). Ankietowani deklarują coraz większą świadomość ekologiczną a prasa kolorowa wychodzi naprzeciw tym deklaracjom, proponując tematykę proekologiczną obok tradycyjnie poruszanych zagadnień, takich jak moda, podróże, uroda, relacje.

Badając włoski dyskurs ekologiczny³ naukowcy zauważyli m.in. rosnące wykorzystanie anglicyzmów na stronach internetowych przedsiębiorstw promujących zrównoważony rozwój i proekologiczne postawy. Caimotto (2013: 115–126) dowodzi, że anglicyzmy często służą jako narzędzie ukrywania niewygodnych aspektów działalności (np. greenwashingu), budowaniu nowoczesnego wizerunku i odciąganiu uwagi od sprzeczności między deklaracjami ekologicznymi a rzeczywistością. Dość obszerne studium na temat użycia języka włoskiego w kontekście

¹ Dla przykładu, w języku mniejszości ladińskiej – język ladiński to język retoromański używany w Dolomitach – zapożyczenia angielskie są wszechobecne, szczególnie w domenach młodościowych i technologicznych. Badacze (Erardi, Gardner, Comploi, 2022: 298–301) wskazują, że dla języków mniejszościowych zarządzanie zapożyczeniami to klucz do przetrwania. W grę wchodzi nie tylko tłumienie wpływów, ale ich świadoma integracja. Silnym motywem zapożyczeń jest specyficzność semantyczna – anglicyzmy pozwalają mówić bardziej precyzyjnie lub jednoznacznie (Serigos, 2016: 537).

² Obserwowana dominująca w świecie rola języka angielskiego wynika z celowej polityki Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, prowadzonej od lat pięćdziesiątych ubiegłego stulecia (Mańczak-Wohlfeld, 2010: 13), polegającej na inwestowaniu znacznych nakładów finansowych w wydawanie jak najlepszych podręczników do nauki angielskiego, opracowywanie jak najlepszych kursów językowych oraz wysyłanie lektorów uczących języka angielskiego jako obcego do najrozmaitszych zakątków świata.

³ Pojęcie dyskursu ekologicznego odnosi się zarówno do tekstów naukowych, traktujących o ekologii, jak i tekstów popularnonaukowych oraz użytkowych podnoszących kwestie związane z troską o klimat.

ekologii autorstwa Chiary Coluccii i Marii Vittorii Dell'Anna (2020: 285) wskazuje na relatywnie niewielkie zainteresowanie językoznawców tematyką ekologii, mimo że, jak wykazano, dyskurs ekologiczny dynamicznie się rozwija i należy do najaktywniejszych źródeł neologizmów w języku włoskim. Badaczki ustaliły, że statystycznie istotna część całego zbioru haseł „ekologicznych”, które wyodrębniły ze słowników jednotomowych, ma pochodzenie obce – około 12% ogółu (Colluccia, Dell'Anna, 2020: 286), z czego większość wywodzi się z języka angielskiego. Michele Ortore (2022: 341) w artykule będącym częścią większego projektu badawczego pokazuje, jak terminologia ekologiczna w języku włoskim rozwija się pod silnym wpływem angielskiego, jak słabo jest rejestrowana w słownikach, i że pełni funkcje nie tylko informacyjne, ale również ideologiczne, retoryczne i perswazyjne. Autor apeluje do językoznawców o większe zaangażowanie w śledzenie i dokumentowanie językowych przejawów zmian klimatycznych.

Karczeńska (2018: 264), odnosząc się do kwestii anglicyzmów i innych założeń, potwierdza tezę Smółkowej, że prasa wydaje się być doskonałym źródłem wiedzy na temat zmian zachodzących w języku, gdyż dostrzega i odnotowuje innowacje językowe zanim zrobią to słowniki oraz odzwierciedla sposób posługiwania się językiem przez jego użytkowników. Badaczka poddając analizie włoskie i francuskie edycje czasopism dla kobiet zaobserwowała użycie pożyczek z języków takich jak francuski, hiszpański, portugalski, niemiecki, arabski, turecki, chiński, japoński, sanskryt, łaciński czy grecki. Prymat – zarówno w wydaniach włoskich jak i francuskich – wiodł język angielski. Zgromadzony przez autorkę korpus wykazał występowanie zaledwie kilku jednostek leksykalnych nawiązujących semantycznie do ekologii⁴.

Biorąc pod uwagę lukę w zakresie językoznawczych analiz anglicyzmów stosowanych we włoskim dyskursie ekologicznym, niniejsze opracowanie stawia sobie za cel częściowe jej wypełnienie poprzez ponowne przyjrzenie się anglicyzmom w prasie lifestylowej, obejmującej bardziej współczesny przedział czasowy, i określenie właściwości wyekscerpowanego zbioru jednostek pod kątem specyfiki ich zakresu pojęciowego, funkcjonalnego, jak również cech o charakterze formalnym.

2. Uwagi metodologiczne

Odpowiedź na ogólnie sformułowane pytanie badawcze – jakie anglicyzmy z obszaru ekologii występują współcześnie we włoskiej prasie typu life style – poprzedzą rozważania natury terminologicznej. Przez czasopisma lifestylowe

⁴ Dane pochodzą z roku 2009 i obejmują następujące eko-zapożyczenia (Karczeńska 2018: 289–380): Earth-friendly, eco-friendly, global warming, green, green is the new gold, low impact, low-energy, planet-friendly, vegan.

będziemy rozumieć za Nieciem (2010: 22–23) „prasę kobiecą/dla mężczyzn, która kształtuje określone wartości i postawy społeczne, normy i zwyczaje, styl życia osobistego i zawodowego (moda, rozrywka, zainteresowania, wystrój domu, kulinaria, wypoczynek)”. Autor dodaje, że „pisma typu life style są najczęściej ekskluzywnymi miesięcznikami, skierowanymi do zamożnych lub średniozamożnych, dobrze wykształconych kobiet/mężczyzn, aktywnych zawodowo lub publicznie”.

Anglicyzm będziemy postrzegać jako „jednostkę, która:

1) jest pochodzenia angielskiego i została zapożyczona bezpośrednio z angielszczyzny, np. surfing < ang. surfing,

2) jest pochodzenia angielskiego, lecz została zapożyczona za pośrednictwem innego języka, np. niemieckiego czy francuskiego, np. befsztyk < niem. Beefsteak < ang. beefsteak,

3) nie jest pochodzenia angielskiego, lecz została zapożyczona za pośrednictwem angielszczyzny, do której przeniknęła wcześniej, np. tomahawk < ang. tomahawk < algon. *tāmāhāk(an)*” (Witalisz, 2016:19).

A. Witalisz zauważa że tak szerokie podejście do omawianej kategorii dominuje w pracach o zapożyczeniach językowych (por. Fisiak, 1962: 287, Mańczak-Wohlfeld, 1988a: 24, 1988b: 272).

Pseudoanglicyzmy, natomiast, to leksemy zbudowane z morfemów genetycznie angielskich, lecz w angielszczyźnie niewystępujące bądź występujące w innych funkcjach lub/i znaczeniach, np. pol. smoking (por. ang. smoking jacket ‘dawny męski strój z aksamitu lub jedwabiu noszony w domu, szczególnie podczas palenia cygar’).

Przedmiotem badania będą anglicyzmy kojarzone z ekologią, a zatem powiązane z ochroną środowiska oraz stylem życia zgodnym z naturą, wyekscerpowane z włoskojęzycznych edycji dwóch czasopism lifestylowych Vogue Italia⁵ i Elle Italia⁶, publikowanych w latach 2017–2025. Badaniem objęto 56 numerów Vogue oraz 84 numery Elle.

W przypadku miesięcznika Vogue z analiz wykluczono teksty zredagowane całkowicie w języku angielskim. Badanie jakościowe i przegląd autentycznych

⁵ Vogue Italia to prestiżowy miesięcznik mody należący do międzynarodowej rodziny magazynów Vogue, publikowanej przez Condé Nast. Ilustrowany periodyk klasy premium koncentruje się na modzie, sztuce, kulturze, stylu życia. Słynie z odważnych sesji fotograficznych, ale i z obecności tematów społecznych i kulturowych takich jak feminizm, inkluzyjność czy ekologia.

⁶ Elle Italia to włoska edycja międzynarodowego magazynu Elle, założonego we Francji. Jest publikowana przez Hearst Italia i stanowi jeden z czołowych tytułów mody i lifestylowych we Włoszech. Periodyk Elle jest kojarzony z segmentem premium, ale bardziej przystępnym niż Vogue. Zawiera więcej praktycznych porad i jest kierowany do szerszego grona czytelniczek. Od listopada 2018 roku ukazuje się jako tygodnik. <https://www.elle.com/it/magazine/a23275207/elle-settimanale/> (data dostępu 12.05.2025).

przykładów użycia zaobserwowanych form pozwoli na sformułowanie obserwacji dotyczących struktury oraz semantyki napotkanych terminów, jak również pośrednio umożliwi wskazanie funkcji jakie zapożyczenia pełnią w tekstach. Analiza skupi się na anglicyzmach bezadaptacyjnych, które stosunkowo łatwo wyodrębnić i zaobserwować, stanowiących jednocześnie interesujący punkt wyjścia do dalszych rozważań, np. na temat ich włoskich derywatów.

3. “Anglicyzmy ekologiczne” w czasopismach lifestyle'owych

3.1. Analiza formalna

Z formalnego punktu widzenia zgromadzone anglicyzmy reprezentowane są przez różne części mowy: przymiotniki, rzeczowniki, czasowniki oraz wyrażenia złożone z większej liczby elementów (por. Karcze'ska, 2018: 382).

3.1.1. Przymiotniki

W toku analiz udało się zaobserwować użycie następujących form przymiotnikowych: *bespoke, bio-based, clean, ethically correct, green, -friendly, -free, lab grown, pre-loved, refillable, sustainable, upcycled, vegan*. Są to zapożyczenia właściwe niezasymilowane, obejmujące leksemy proste oraz złożenia i zestawienia.

Chociaż analiza ilościowa nie jest przedmiotem rozważań, odnotowano wysoką frekwencyjność leksemy *green*, występującego w kolokacjach: *essere green*⁷, *diventare sempre più green, cosmetici green & clean, linguaggio green, menù super green, giochi green, approccio green, percorso green, futuro green, cuore green, green news, attivista green, divulgatrice green, attività green, attivismo green, i fondi green del Pnrr, transizione green, laguna green, risorsa green, terapia green, ufficio green, progetti green, abiti green, nota green, distopia green, deterzione green, green giramondo, moda green*. Przytoczone przykłady dowodzą, że przydawka przymiotnikowa *green* może odnosić się do rozmaitych kategorii semantycznych włoskich rzeczowników, a jej pozycja względem opisywanego obiektu zmienia się rzadko, dominuje tradycyjny dla włoskich przymiotników układ rzeczownik + przymiotnik. Omawiany leksy podlega również stopniowaniu oraz mogą towarzyszyć mu włoskie przysłówki.

⁷ Pol. być *green*, stawać się coraz bardziej *green*, kosmetyki *green & clean*, ekologiczny język, super ekologiczne menu, proekologiczne gry, proekologiczne podejście, proekologiczna ścieżka rozwoju, ekoprzyszłość, zielone serce, ekologiczne newsy, ekoaktywist(k)a, popularyzatorka idei ekologicznych, proekologiczna działalność, ekoaktywizm, ekofundusze KPO, ekologiczna transformacja, zielona laguna, ekozasób, ekologiczna terapia, proekologiczne biuro, zielone projekty, ekologiczne ubrania, proekologiczna obserwacja, ekodystopia, pielęgnacja *green*, zielony podróżnik, zielona moda. Jeśli nie zaznaczono inaczej, propozycje tłumaczeń cytatów z języka włoskiego pochodzą od autorki niniejszego artykułu.

Z mniejszą częstotliwością w badanym materiale występuje przymiotnik *clean*: *filosofia clean*⁸, *formula clean*, oznaczający produkty pozbawione szkodliwych dla ludzi i środowiska substancji, ale i kojarzący się z etycznością i moralnością.

Złożenia i zestawienia obejmowały następujące kombinacje elementów:

- (1) prefiks *eco* + przymiotnik: *eco-conscious*, *ecofriendly*/*eco-friendly*, *eco-green*,
- (2) rzeczownik lub prefiks + *friendly*: *climate friendly*, *eco-friendly*, *ocean friendly*, *sea friendly*,
- (3) rzeczownik + przymiotnik *free*: *carbon & stress free*, *conflict free*, *cruelty free*/*cruelty-free*, *metal-free*, *plastic-free*.

3.1.2. Rzeczowniki

Zebrany materiał badawczy zawierał m.in. następujące przykłady angielskich rzeczowników: *compost*, *environment*, *fabrics*, *foraging*⁹, *fracking*, *greenwashing*, *overtourism*, *pack(iging)*, *plogging*¹⁰, *re-commerce*, *recycling*, *refill*¹¹, *reselling*, *rewilding*, *swapping*¹², *swishing*¹³, *upcycling*. Znaczna część z nich to formy odczasownikowe, zakończone sufiksem *-ing*, wskazujące na działanie, podejmowaną aktywność. Jeśli chodzi o prefiksy zapożyczonych form (*re-*, *up-*, *over-*), w języku włoskim zachowała się oryginalna angielska pisownia.

Zaobserwowano występowanie niezasymilowanych zestawień lub złożzeń, których trzonem są rzeczowniki *carbon* (*carbon footprint*, *carbon zero*) i *climate* (*climate reverse*, *climate strike*, *climate-anxiety*) oraz przymiotniki *green* (*green cleaning*, *green day*, *green economy*, *green fashion*, *green society*, *green washing*/*greenwashing*, *greenfluencer*) i *slow* (*slow fashion*, *slow life*, *slow travel*). Złożenia

⁸ Pol. Filozofia *clean*, formuła *clean*.

⁹ Znaczenie części pojęć zostanie wyjaśnione w rozdziale poświęconym analizie semantycznej. O ile nie wskazano inaczej, propozycje objaśnień przywołanych w tekście anglicyzmów pochodzą od autorki.

¹⁰ Ekologiczno-sportowa aktywność polegająca na bieganiu (*joggingu*) połączonym ze zbieraniem napotkanych śmieci. Nazwa jest zbitką szwedzkich czasowników *plocka upp* 'podnieść' i *jogga* 'biegać', użytą po raz pierwszy w 2016 r. w Sztokholmie przez aktywistę Erika Ahlströma. https://www.merriam-webster.com/wordplay/origin-and-meaning-of-plogging?utm_source=chatgpt.com (data dostępu 11.05.2025).

¹¹ Ta jednostka leksykalna w języku angielskim pełni funkcję zarówno rzeczownika, jak i czasownika. <https://www.collinsdictionary.com/it/dizionario/inglese/refill> (data dostępu 20.05.2025).

¹² Wymiana używanej odzieży, książek, zabawek, polegająca na oddawaniu i braniu przedmiotów, które nie są już potrzebne innym. <https://www.askteamclean.com/pl/pl/przyjazne-srodowisku/swapping-czyli-wymiana-ubran.html> (data dostępu 10.05.2025).

¹³ Neologizm ukuty w 2000 r. przez Lucy Shea na określenie eleganckich sformalizowanych imprez wymiany ubrań, podkategoria *swappingu*. https://www.climatechangenews.com/2012/06/06/swishing-the-eco-fashion-phenomena-taking-over-the-world/?utm_source=chatgpt.com (data dostępu 10.05.2025).

i zestawienia przeważnie dotyczą grup rzeczownik + rzeczownik lub przymiotnik + rzeczownik. Odnotowano również obecność przedrostka semantycznego *eco-* (*eco-attitude*, *eco-design*, *eco-fur*, *eco leisure*, *eco packaging*), który pochodzi od greckiego słowa *οἶκος*, oznaczającego dom, środowisko, miejsce życia. Prefiks *eco-* współcześnie w wielu językach, w tym w angielskim i włoskim, używany jest do tworzenia wyrazów związanych z ekologią i ochroną środowiska oraz zrównoważonym rozwojem i świadomym ekologicznie stylem życia.

3.1.3. Przymiotniki/rzeczowniki

Dwa zaobserwowane w materiale badawczym leksemy kojarzone z ekologią – *vintage*¹⁴ i *second(-)hand* – wymagają dodatkowego komentarza z uwagi na fakt, iż w dyskursie jako zapożyczenie na gruncie włoskim oba z nich, w zależności od kontekstu, można kategoryzować jako rzeczownik albo przymiotnik:

- rzeczownik: “Best vintage per l’estate?”¹⁵ (Elle 8/2017, 30), “Amo Isabel Marant, Attico e il *vintage* di Yves Saint Laurent”¹⁶ (Elle 8/2017, 33), “Adoro i negozi di *vintage* e credo di essere diventata un’esperta”¹⁷ (Elle 12/2017, 222), “Con il *vintage* diventato uno dei capisaldi della Gen Z, come si prospetta il futuro?”¹⁸ (Vogue 4/2025, 189).
- przymiotnik: “Il mio zaino *vintage* Chanel”¹⁹ (Elle 8/2017, 33), “Non manderei le mie figlie alla scuola privata e comprerei più macchine *vintage*”²⁰ (Elle 12/2017, 254), “In questa pagina e in tutto il servizio, orecchini *vintage*”²¹ (Elle 12/2017, 259), “Arredato da Irina Kromayer, irradia un’aura *vintage*, con i suoi mobili *rétro*, i letti realizzati su misura da artigiani viennesi e le eleganti lampade giapponesi degli anni Venti”²² (Vogue 6/2023, 96).

Drugi ze wskazanych anglicyzmów jako zapożyczenie posiada właściwości rzeczownika albo przymiotnika, chociaż w języku angielskim²³ z większą częstotliwością występuje jako przymiotnik:

¹⁴ <https://www.treccani.it/vocabolario/vintage/> (data dostępu 10.05.2025).

¹⁵ „Najlepsze stylizacje vintage na lato?”

¹⁶ „Kocham Isabel Marant, Attico i vintage od Yves Saint Laurenta”.

¹⁷ „Uwielbiam sklepy z odzieżą *vintage* i sądzę, że stałam się w tej dziedzinie ekspertką”.

¹⁸ „Jako że moda *vintage* stała się jednym z filarów stylu życia pokolenia Z, jak rysuje się przyszłość?”

¹⁹ „Mój plecak *vintage* od Chanel”.

²⁰ „Nie posłałabym córek do prywatnej szkoły, za to kupowałabym więcej samochodów *vintage*”.

²¹ „Na tej stronie i w całej sesji: kolczyki *vintage*”.

²² „[Wnętrze] urządzone przez Irinę Kromayer emanuje aurą *vintage* dzięki swoim meblom w stylu retro, łóżkom wykonanym na zamówienie przez wiedeńskich rzemieślników oraz eleganckim japońskim lampom z lat dwudziestych”.

²³ Por. <https://www.collinsdictionary.com/it/dizionario/inglese/second-hand> (data dostępu 13.05.2025).

- rzeczownik: “Gli abiti vengono smistati per tipologia di prodotto, quelli in ordine finiscono nel mercato del *second hand*”²⁴ (Elle 9/2/2019, 75), “Finora inconciliabili, nel *second hand* queste necessità si compenetrano”²⁵ (Vogue 1/2020, 38), “Soprattutto, il boom del *second hand* sta democratizzando il piacere di essere alla moda, tout court”²⁶ (Vogue 1/2020, 38).
- przymiotnik: “Però i miei sono *second hand*!”²⁷ (Elle 7/2017, 46), “Molto attente alla sostenibilità sono state, per esempio, Anna Grassi di Grassi 10000, che ha presentato «una giacca ottenuta da giacenze di magazzino e cristalli Swarovski riciclati», e Nathalie Ballout, che nella sua «opera d’arte indossabile» ha incorporato «*second-hand* denim e antichi filati svedesi fatti a mano»”²⁸ (Vogue 10/2018, 188), “Condividere un abito, comprarlo usato: la *second-hand* economy contagia anche la moda”²⁹ (Vogue 1/2020, 38).

3.1.4. Formy czasownikowe

Zapożyczone niezintegrowane angielskie formy czasowników we włoskim dyskursie ekologicznym należą do rzadkości. Udało się zaobserwować następujące jednostki: *reduce*, *reuse*, stosowane w hasłach i sloganach promujących zrównoważone podejście do konsumpcji, np. “Dalle tre “R” di *reuse*³⁰, *reduce*, *recycling* all’agricoltura rigenerativa fino alle riduzioni di gas serra”³¹ (Elle 25/6/2023, 56).

²⁴ „Ubrania są sortowane według rodzajów, a te w dobrym stanie trafiają do ciucholandów”.

²⁵ „Dotąd niemożliwe do pogodzenia, w sektorze ubrań używanych te potrzeby wzajemnie się uzupełniają”.

²⁶ „Przede wszystkim boom na *second hand* demokratyzuje sam w sobie przyjemność bycia modnym”.

²⁷ „Ale moje [ubrania] są z *second handu*!”

²⁸ „Na kwestie zrównoważonego rozwoju zwróciły szczególną uwagę, między innymi, Anna Grassi z Grassi 10000, która zaprezentowała marynarkę wykonaną z zapasów magazynowych i podanych recyklingowi kryształów Swarovskiego, oraz Nathalie Ballout, która w swoim «dziele sztuki do noszenia» wykorzystała denim z *second handu* i stare, ręcznie wykonane szwedzkie przędze”.

²⁹ „Dzielenie się ubraniami, kupowanie go z drugiej ręki — gospodarka *second hand* podbija również świat mody”.

³⁰ Według słownika Collins leksem *reuse*, oprócz czasowników, może być przypisywany do kategorii rzeczowników. <https://www.collinsdictionary.com/it/dizionario/inglese/reuse> (data dostępu 15.05.2025).

³¹ „Począwszy od zasady trzech ‘R’ (*reuse*, *reduce*, *recycling*) aż po rolnictwo regeneratywne i ograniczanie emisji gazów cieplarnianych”.

3.1.5. Neologizmy

W toku badania udało się zaobserwować następujące neologizmy, nazywające nowe desygnaty:

1) *greenfluencer* (Elle 28/4/2023, 22) ‘inaczej osoba promująca zrównoważony rozwój na platformach społecznościowych, zachęcając obserwujących do naśladowania podobnych postaw i zachowań’. Przyjmuje się, że termin ten zaczął się pojawiać około roku 2021 (Pittman & Abell, 2021: 71). Publikowane przez *greenfluencerów* treści mogą obejmować tematy, takie jak zagadnienia klimatyczne, podróże w stylu slow, nawoływanie do aktywizmu, etycznej konsumpcji i minimalistycznego stylu życia, udzielanie porad dotyczących życia w duchu zrównoważonym oraz wspieranie firm przyjaznych środowisku. Badania Pittmanna i Abell dowodzą (2021: 79–80), że występuje odwrotna zależność między popularnością *greenfluencerów*, mierzoną ilością polubień i obserwujących, a ich wiarygodnością dla internautów.

2) *eco-green* (Elle 28/4/2023, 114) ‘ekologiczny w największym stopniu’. Zwrot pełniący funkcję stylistyczno-emfatyczną z uwagi na celowe powtórzenie elementów sugerujących prawdziwą ekologiczność, mający wzmacniać przekaz i silnie oddziaływać na odbiorców. “Il leisure naviga a stile libero. Dal nuoto al pilates, purché sia con fibre *eco-green*”³².

3) *eco-glamping* (Elle 18/7/2024, 86) ‘ekskluzywny wypoczynek na kampingu respektujący zasady ekologii’. Neologizm powstał z połączenia trzech angielskich słów *eco*, *glamorous* i *camping*. “Un glamping così romantico che, non a caso, alcune suite sono state riconvertite in modalità honey moon, sempre mantenendo fede alla mission *eco-glamping* conservativa della biodiversità che predilige materiali naturali e rispetto dell’ambiente circostante”³³.

4) *part-pairing* (Elle 14/12/2023, 70) ‘praktyka technologiczna stosowana przez producentów, polegająca na blokowaniu możliwości korzystania z używanych lub nieoryginalnych części zamiennych w urządzeniach elektronicznych’. To przykład praktyki sprzecznej z zasadami gospodarki cyrkularnej i zrównoważonego rozwoju. “Oltre a sistemare computer e smartphone, le community di Restart Project hanno raccolto meticolosamente i dati sugli interventi che sono stati loro richiesti e creato un database di 100.000 diagnosi sui guasti, dai quali emergono le tattiche usate dai produttori per rendere complicata (o impossibile) la vita del riparatore: la difficoltà o impossibilità tecnica di smontare i componenti perché al posto di viti sono state usate colle, la mancanza di libretti di istruzioni ufficiali, il mancato aggiornamento dei software che rendono inutilizzabili

³² „Moda leisure podąża własnym stylem – od pływania po pilates, pod warunkiem, że wykorzystuje włókna ekologiczne”.

³³ „Glamping tak romantyczny, że nieprzypadkowo niektóre apartamenty przekształcono w wersję dla nowożeńców, przy jednoczesnym zachowaniu misji *eco-glampingu* – ochrony bioróżnorodności, preferowania naturalnych materiałów i poszanowania otaczającego środowiska”.

dispositivi funzionanti e il cosiddetto *part-pairing* che esclude l'utilizzo di pezzi di ricambio di seconda mano, la mancanza dei pezzi di ricambio originali o il loro costo esorbitante...³⁴.

3.2. Analiza semantyczna

Klasyfikacja semantyczna pozwoliła wyodrębnić kilka głównych zakresów pojęciowych zgromadzonego materiału, przy czym wyekscerpowane terminy dotyczące różnych sfer aktywności proekologicznej można niekiedy przypisać do więcej niż jednej kategorii: (1) emisja i klimat, (2) zrównoważony rozwój, (3) marketing i świadomość społeczna, (4) zrównoważona moda, (5) proekologiczna kosmetyka i pielęgnacja.

Poniżej zostaną zaprezentowane wybrane eko-anglicyzmy w podziale na pięć grup³⁵, wraz z przykładami zastosowania we włoskim dyskursie.

1) emisja i klimat:

Pierwsza grupa zawiera elementy kojarzone ze zmianami klimatycznymi, takie jak ślad węglowy, neutralność węglowa, łagodzenie zmian klimatycznych, rozwiązania przyjazne klimatowi i globalne ocieplenie. Wszystkie terminy, oprócz *climate reverse*, posiadają włoskie odpowiedniki: *impronta ecologica*, *neutralità carbonica*, *a basso impatto climatico/ambientale*, *riscaldamento globale/climatico*. Część z nich to kalki angielskiej terminologii. Wszystkie są złożeniami dwuczłonowymi typu rzeczownik + rzeczownik lub przymiotnik + rzeczownik, typowymi dla angielszczyzny. Użycie zapożyczeń w tych przypadkach nadaje wypowiedziom eksperckiego charakteru.

- *carbon footprint* "L'anno scorso scegliemmo di lanciare un piccolo messaggio simbolico: rinunciando a scattare fotografie di moda e abbattendo

³⁴ „Oprócz naprawiania komputerów i smartfonów, społeczność projektu Restart Project skrupulatnie gromadziła dane dotyczące zgłaszanych jej usterek i stworzyła bazę obejmującą 100 000 diagnoz awarii. Z tych danych wyłaniają się taktyki stosowane przez producentów, które mają utrudnić (lub wręcz uniemożliwić) życie osobom zajmującym się naprawami: trudność lub techniczna niemożność rozmontowania podzespołów, ponieważ zamiast śrub użyto klejów; brak oficjalnych instrukcji serwisowych; brak aktualizacji oprogramowania, które unieruchamia w pełni sprawne urządzenia; tzw. *part-pairing*, uniemożliwiający użycie części zamiennych z drugiej ręki; brak oryginalnych części zamiennych lub ich wygórowany koszt...”.

³⁵ Klasyfikacja pól semantycznych zaproponowana przez Batko-Tokarz, wykorzystana w badaniach zapożyczeń m.in. przez Wojtyńską-Nowotkę, wyodrębniająca siedem sfer tematycznych (I. Człowiek w społeczeństwie, II. Człowiek i przyroda, III. Człowiek jako istota psychiczna, IV. Człowiek i technika, V. Codzienne życie człowieka, VI. Człowiek jako istota fizyczna, VII. Kategorie fizyczne) nie sprawdziłaby się w przypadku analizowanego materiału z uwagi na niewielką liczebność jednostek (por. Wojtyńska-Nowotka, 2022).

coś almeno per un mese il nostro *carbon footprint*³⁶, provavamo a ricordare che nulla cambierà negli altri se non saremo noi stessi, ciascuno a modo suo, i primi a farlo”³⁷ (Vogue 1/2021, 16).

- *carbon neutrality* “In Italia, Alcantara è stata azienda pioniera: il produttore del celebre materiale usato in svariati settori, dalla moda all’automotive, dal design all’elettronica, si è schierato dalla parte della *carbon neutrality* già nel 2009”³⁸ (Vogue 1/2021, 78).
- *climate reverse* “Le ricerche nel campo di questa cosmesi a cavallo tra expertise e protezione dell’ambiente e delle persone si spingono fino a rivendicazioni di *climate reverse*”³⁹ (Elle 24/4/2025, 132).
- *climate friendly* “Se si dirottassero gli investimenti su alcuni sistemi alternativi, si troverebbero soluzioni innovative e *climate friendly* che, in piccola parte, iniziano a farsi spazio nel mercato”⁴⁰ (Vogue 1/2021, 67).
- *global warming* “Sappiamo che gli effetti del *global warming* non sono lineari: mezzo grado a livello globale si può tradurre in 2–3 gradi di aumento a livello locale”⁴¹ (Elle 4/4/2024, 62).

2) zrównoważony rozwój:

Kolejna grupa przykładów obejmuje nazwy specjalistycznych stanowisk pracy, zajmowanych przez osoby odpowiedzialne za zrównoważony rozwój i ochronę środowiska, jak również określa w sposób symboliczny – odwołując się do kolorów – sektory gospodarki związane z morzem (*blue*) oraz nastawione na redukcję wpływu na środowisko produkty i usługi (*green*⁴²). Następne wyrażenia we włoskim dyskursie pełnią rolę przydawek, oznaczających usługi zaawansowane

³⁶ Przypadek wskazanego anglicyzmu jest interesujący, gdyż odnosi się do funkcjonowania samej prasy. Media nie tylko pośredniczą w przekazywaniu informacji, ale także stanowią materialny byt, opierają się na infrastrukturze, wykorzystaniu surowców, pozostawiając ślad w środowisku naturalnym (Lopez 2020). Rezygnacja z sesji fotograficznej stanowi symboliczny gest troski o środowisko naturalne i redukcji negatywnego wpływu na nie.

³⁷ „W zeszłym roku postanowiliśmy wysłać mały, symboliczny komunikat – rezygnując z sesji zdjęciowych mody i, tym samym, obniżając nasz ślad węglowy na co najmniej miesiąc, staraliśmy się przypomnieć, że nic się nie zmieni w innych, jeśli najpierw my sami, każdy na swój sposób, nie zaczniemy tego robić”.

³⁸ „We Włoszech Alcantara była firmą pionierem. Producent słynnego materiału używanego w wielu sektorach, od mody po motoryzację, od designu po elektronikę, stanął po stronie neutralności węglowej już w 2009 roku”.

³⁹ „Badania prowadzone w obszarze tej kosmetologii, która łączy specjalistyczną wiedzę z ochroną środowiska i ludzi, posuwają się aż do obietnic odwrócenia zmian klimatycznych”.

⁴⁰ „Gdyby przekierowano inwestycje na niektóre alternatywne systemy, można by znaleźć innowacyjne i przyjazne dla klimatu rozwiązania, które – choć w niewielkim stopniu – zaczynają już pojawiać się na rynku”.

⁴¹ „Wiemy, że efekty globalnego ocieplenia nie są liniowe: pół stopnia w skali globalnej może przełożyć się na wzrost o 2–3 stopnie w skali lokalnej”.

⁴² Przymiotnik green funkcjonuje w całym dyskursie – w wyniku zjawiska zwężenia semantycznego (por. Witalisz, 2016: 62) – jaki semiotyczny symbol ekologiczności.

ekologicznie (np. rezygnacja z plastiku, wspieranie się zdobyciami biotechnologii w celu ochrony naturalnych zasobów). Ostatni z zaproponowanych terminów może wzbudzać kontrowersje, ponieważ oznacza proces przywracania dzikości danemu terenowi, np. poprzez wycofanie działalności człowieka, reintrodukcję gatunków, co bywa postrzegane jako zagrożenie dla lokalnej bioróżnorodności. Pozostałe anglicyzmy mają pozytywne lub neutralne konotacje, odnoszą się do zjawisk pożądaných.

- *sustainability officer* “Ospiti: Simone Targetti Ferri, *sustainability officer* L’Oréal Italia” (Elle 6/6/2024, 26), Séverine Pinault, Fendi WW Supply Chain, Sustainability & Logistic Director (Elle 25/6/2013, 58).
- *blue economy* “Se la *blue economy*”⁴³, l’economia del mare, nel mondo è dominata dagli uomini, a indicare una nuova rotta che punta alla sostenibilità in Italia è una donna, Barbara Amerio, alla guida di Amer Yachts, gruppo Permare, una realtà della cantieristica navale con sede a Sanremo, specializzata in motoscafi di 40–60 metri, che dà lavoro a un largo indotto”⁴⁴ (Elle 6/6/2024, 65).
- *green economy* “GREEN ECONOMY. Formule verdi di ultima generazione ci conquistano con texture piacevoli e offrono al tempo stesso massima efficacia e benessere sensoriale”⁴⁵ (Elle 8/2017, 169).
- *plastic free* “Il suo ultimo tour nel Regno Unito è stato *plastic free* e alimentato da fonti rinnovabili”⁴⁶ (Elle 28/4/2023, 50).
- *lab grown* “Lo fa utilizzando il potere della vegetazione locale e di ingredienti purissimi, unito alle innovazioni biotecnologiche, avvalendosi della collaborazione di Aethera Biotech, altra realtà veneta che si occupa della produzione di ingredienti *lab grown* che non sfruttano il territorio”⁴⁷ (Elle 16/11/2023, 170).
- *rewilding* “Sento spesso parlare di *rewilding*: se lasciassimo fare alla natura, le specie dominanti impiegherebbero poco a far fuori, per esempio,

⁴³ Zestawienie konotujące ekologiczne podejście do zasobów morskich, uzupełnione przydawką rzeczownikową w postaci włoskiego ekwiwalentu znaczeniowego, aby wykluczyć ewentualne wątpliwości dotyczące sensu zapożyczenia.

⁴⁴ „Podczas gdy gospodarka morska na świecie jest zdominowana przez mężczyzn, we Włoszech nowy, zrównoważony kurs wyznacza kobieta, Barbara Amerio, stojąca na czele Amer Yachts z grupy Permare, firmy stoczniowej z siedzibą w San Remo, specjalizującej się w jachtach motorowych o długości od 40 do 60 metrów, dającej zatrudnienie szerokiemu zapleczu podwykonawców”.

⁴⁵ „ZIELONA GOSPODARKA. Zielone formuły najnowszej generacji urzekają nas przyjemną konsystencją, oferując jednocześnie maksymalną skuteczność i sensoryczne doznania”.

⁴⁶ „Jej ostatnia trasa koncertowa w Wielkiej Brytanii była wolna od plastiku i zasilana energią ze źródeł odnawialnych”.

⁴⁷ „Robi to, wykorzystując moc lokalnej roślinności i najczystszych składników, połączoną z innowacjami biotechnologicznymi, przy współpracy z Aethera Biotech, kolejną firmą z regionu Wenecji Euganejskiej, zajmującą się produkcją składników hodowanych laboratoryjnie, które nie eksploatują środowiska naturalnego”.

le orchidee e le ginestre endemiche che hanno ricominciato a fiorire nel nostro parco”⁴⁸ (Elle 14/12/2023, 159).

3) marketing i świadomość społeczna:

Trzecia, licznie reprezentowana grupa anglicyzmów obejmuje zjawiska odnoszące się do wiedzy społecznej na temat zagrożeń ekologicznych. Chodzi o nazwanie niepożądanych działań podmiotów gospodarczych albo obywateli, działających na szkodę środowiska naturalnego. Obok pojęć o negatywnych konotacjach, występują określenia pozytywnie wartościujące (green society, foraging, community garden, slow travel). Część anglojęzycznej terminologii nie posiada ustabilizowanych włoskich odpowiedników (greenwashing, slow travel, Planet B).

- *greenwashing*⁴⁹ ‘praktyka marketingowa polegająca na przedstawianiu działań jako ekologicznych, choć w rzeczywistości takimi nie są’. “Evitare il *greenwashing* – un po’ come lavarsi la coscienza con progetti sostenibili non quantificabili o dimostrabili – è nell’interesse di tutti: sta crescendo un pubblico di clienti finali sempre più attento e coscienzioso, disposto ad acquistare magari meno ma meglio, con più qualità e attenzione”⁵⁰ (Elle 8/2017, 65). “È il frutto di una pratica che viene utilizzata per far credere ai consumatori che le aziende prendano delle misure di quel tipo, il cosiddetto *greenwashing*, un inganno molto comune”⁵¹ (Elle 28/4/2023, 58).
- *fast fashion* ‘szybka, masowa produkcja tanich ubrań, często kosztem jakości, etyki i środowiska, krytyka nadprodukcji odzieży’. “Decisioni istantanee e consegne lampo sono l’essenza del *fast fashion*, anche se si pagano a caro prezzo”⁵² (Vogue 3/2019, 122). “Per il *fast fashion* è l’eccesso di produzione che porta a una svalutazione del prodotto e all’uso di materiali scadenti, poi difficili da smaltire”⁵³ (Elle 25/6/2023, 68).

⁴⁸ „Często słyszę o renaturyzacji. Gdybyśmy pozwolili naturze działać, gatunki dominujące szybko wyeliminowałyby, na przykład, endemiczne storczyki i żarnowce, które ponownie zaczęły kwitnąć w naszym parku”.

⁴⁹ Częste sięganie po anglicyzmy w materiałach marketingowych może być potencjalnym sygnałem *greenwashingu* ze strony przedsiębiorstw (Caimotto, Molino, 2011: 15).

⁵⁰ „Unikanie *greenwashingu* – czyli swoistego „obmywania sumienia” za pomocą projektów rzekomo zrównoważonych, których nie da się zweryfikować ani zmierzyć – leży w interesie wszystkich, rośnie bowiem grupa klientów coraz bardziej świadomych i odpowiedzialnych, gotowych kupować może mniej, ale lepiej, z większą jakością i uwagą”.

⁵¹ „To rezultat praktyki stosowanej po to, by sprawić wrażenie, że firmy podejmują działania proekologiczne – chodzi o tzw. *greenwashing*, czyli bardzo powszechne oszustwo polegające na wprowadzaniu konsumentów w błąd”.

⁵² „Natychmiastowe decyzje i błyskawiczne dostawy stanowią istotę *fast fashion*, choć mają swoją wysoką cenę”.

⁵³ „W przypadku *fast fashion* to właśnie nadprodukcja prowadzi do dewaluacji produktu oraz użycia materiałów niskiej jakości, które są później trudne do utylizacji”.

- *slow travel* ‘styl podróżowania, który zakłada powolność, uważność i minimalizację wpływu na środowisko’. “Quando lo *slow travel* rappresentava l’unico modo di viaggiare, l’hotel Llys Meddyg era una stazione di posta e garantiva i servizi essenziali a chi passava di qui”⁵⁴ (Elle 6/3/2025, 137).
- *overtourism* ‘nadmierna liczba turystów powodująca przeludnienie, zanieczyszczenie i dyskomfort lokalnych społeczności’. “Un classico esempio di *overtourism*, cioè di quell’affollamento da eccessivo afflusso di turisti che crea disagi ai residenti e ai turisti stessi”⁵⁵ (Elle 18/9/2024, 60).
- *Planet B* ‘element stanowiący slogan aktywizmu ekologicznego, podkreślenie, że Ziemia jest jedynym możliwym środowiskiem życia’. “Se non c’è il famigerato *Planet B* per l’ambiente, quanto meno c’è un “*piano B*” nella moda per supportarlo e preservarlo”⁵⁶ (Elle 25/6/2023, 56). “There is no *planet B*” (Elle 3/2017, 144).
- *green society* ‘społeczeństwo oparte na wartościach zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska’. “La green society è un’utopia?”⁵⁷ (Elle 28/4/2023, 35).
- *green-addicted*⁵⁸ ‘osoba silnie zaangażowana w działania proekologiczne, przywiązana do ekologicznego stylu życia’. “Dopo la palestra interna e lo spazio esterno dedicato agli eventi e ai momenti social tra colleghi, è stata infatti inaugurata l’area per *green-addicted*, a cura della divisione Ricerca e Sviluppo: vi si coltivano ortaggi, frutta ed erbe aromatiche, seguendo i cicli stagionali, senza forzature o trattamenti chimici”⁵⁹ (Elle 10/2018, 524).
- *foraging* ‘ogólne określenie zbierania dziko rosnących roślin, owoców, grzybów itp., które mogą być spożywane’. “Obiettivo raggiunto in un lampo, il tempo di un weekend, grazie a un’infallibile ecostrategia: viaggiare in treno, provare il *foraging*, perdersi in giardino, guardare le stelle”⁶⁰ (Elle

⁵⁴ „Kiedy *slow travel* stanowił jedyny sposób podróżowania, hotel Llys Meddyg był zajazdem pocztowym i zapewniał podstawowe usługi tym, którzy tamtędy przejeżdżali”.

⁵⁵ „Klasyczny przykład *overtourismu*, czyli nadmiernego napływu turystów, który powoduje uciążliwości zarówno dla mieszkańców, jak i dla samych turystów”.

⁵⁶ „Jeśli w przypadku środowiska nie istnieje słynna „Planeta B”, to przynajmniej w modzie pojawia się „plan B”, który ma ją wspierać i chronić”.

⁵⁷ „Czy zielone społeczeństwo to utopia?”

⁵⁸ To kolejny przykład neologizmu, którego nie odnotowują słowniki angielskie ani, tym bardziej, włoskie. por. <https://www.collinsdictionary.com/>, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (data dostępu 15.05.2025).

⁵⁹ „Po siłowni, ulokowanej w budynku i przestrzeni zewnętrznej, przeznaczonej na wydarcie oraz spotkania towarzyskie między współpracownikami, otwarto również strefę dla miłośników zieleni, przygotowaną przez dział Badań i Rozwoju. Uprawia się tam warzywa, owoce i zioła, zgodnie z cyklami sezonowymi, bez wspomagania wzrostu czy stosowania środków chemicznych”.

⁶⁰ „Cel osiągnięto w mgnieniu oka, w czasie jednego weekendu, dzięki niezawodnej ekostrategii: podróż pociągiem, próbowanie *foragingu*, zatracenie się w ogrodzie, obserwowanie gwiazd”.

- 24/4/2025, 149). “Per assorbire lo spirito del luogo, mi lancio quindi in due avventure ad alto tasso naturale. Mountain bike elettrica e *foraging*”⁶¹ (Elle 6/3/2025, 137).
- *corporate garden*⁶² ‘ogród stworzony na terenie firmy w celach integracyjnych, edukacyjnych lub prozdrowotnych’. “Dai *corporate garden* all’orto diffuso”⁶³ (Elle 4/4/2024, 58).
 - *community garden* ‘ogród społeczny – przestrzeń wspólnie uprawiana przez mieszkańców miasta czy osiedla. “Tra i comuni, spiccano Bologna, Parma e Verona. Tra gli esempi più autorevoli, l’Orto Collettivo di Genova, di 7 ettari, l’orto dei cittadini coltivatori di cooperativa Arvaia a Bologna, di 52 ettari, il *community garden* Orti Dipinti di Firenze”⁶⁴ (Elle 4/4/2024, 58).
 - *fracking* ‘kontrowersyjna technika wydobywania gazu i ropy z łupków przy użyciu szczelinowania hydraulicznego’. “Il mio impegno è iniziato nella comunità contro il *fracking*. Quando ho scoperto cosa fosse mi sono indignata e ho pensato: non è possibile!”⁶⁵ (Elle 12/6/2025, 61).

4) zrównoważona moda:

Czwarta grupa zawiera wyrażenia odnoszące się do mody i przedłużania cyklu życia odzieży poprzez ponowne jej wykorzystanie (*pre-loved*), przetworzenie (*upcycling*), sprzedaż (*reselling*) lub unikanie marnotrawstwa (*dead stock*). W przypadku dwóch terminów można wskazać ustabilizowany włoski odpowiednik semantyczny: *recycling* – *riciclaggio*, *second-hand* – *di seconda mano*.

- *upcycling* ‘kreatywne przetwarzanie odpadów lub używanych ubrań w nowe produkty o wyższej wartości estetycznej lub użytkowej’. “TECNICHE DI *UPCYCLING*, a Trieste il 29 aprile. Un workshop di ITS Academy – Sartoria tenuto dal fashion & textile designer svizzero Rafael Kouto per imparare a curare i nostri capi vecchi, rotti e usati ed estendere il loro ciclo di vita”⁶⁶ (Elle 28/4/2023, 24). “Nel mezzo c’è stato un processo di

⁶¹ „Aby poczuć ducha miejsca, rzucam się w wir dwóch przygód, charakteryzujących się silnym kontaktem z naturą – wybieram podróż elektrycznym rowerem górskim i *foraging*”.

⁶² Również ta zbitka słowna jest przykładem kreatywnej konstrukcji językowej i nie odnotowują jej uznane angielskie słowniki dostępne w zasobach internetowych.

⁶³ „Od ogrodów korporacyjnych po ogród rozproszony”.

⁶⁴ „Wśród miast wyróżniają się Bolonia, Parma i Weronia. Do najbardziej znaczących przykładów należą: Kolektywny Ogród w Genui o powierzchni 7 hektarów, ogród obywatelski, należący do rolników ze spółdzielni Arvaia w Bolonii o powierzchni 52 hektarów oraz ogród społeczny Orti Dipinti we Florencji”.

⁶⁵ „Moje zaangażowanie zaczęło się w społeczności sprzeciwiającej się szczelinowaniu hydraulicznemu. Kiedy dowiedziałam się, na czym to polega, oburzyłam się i pomyślałam – to niemożliwe!”

⁶⁶ „TECNICHE *UPCYCLINGU*, Trieste, 29 kwietnia. Warsztaty organizowane przez ITS Academy – Sartoria, prowadzone przez szwajcarskiego projektanta mody i tkanin Rafaela Kouto, mające na celu nauczyć, jak dbać o nasze stare, zniszczone i używane ubrania oraz wydłużać ich cykl życia”.

upcycling che, come suggerisce la parola stessa, è molto più del semplice riciclo. Chiamato anche riuso creativo, consiste nel trasformare un prodotto che ha esaurito la sua funzione originale in un oggetto dal più alto valore aggiunto”⁶⁷ (Vogue 3/2019, 215).

- *recycling* ‘przetwarzanie zużytych materiałów i odpadów w nowe produkty, jeden z podstawowych terminów ekologicznych’. “Tra i miei preferiti c’è il sito di vintage giapponese Kapital, top nel *recycling*”⁶⁸ (Elle 7/2017, 47).
- *dead stock* ‘niewykorzystane lub zalegające tkaniny, materiały lub produkty z nadprodukcji, używane ponownie w nowych kolekcjach’. “Trasformano gli iconici costumi interi e bikini del marchio, realizzati rigorosamente con tessuti riciclati o provenienti da *dead stock*, in modelli sempre nuovi”⁶⁹ (Elle 28/4/2023, 24).
- *pre-loved* ‘uprzednio posiadane, używane, ale w dobrym stanie – określenie nacechowane pozytywnie’. “Oltre a un’ampia selezione di capi e accessori *pre-loved* dagli Anni ’20 ai ’90, questo scrigno pastello ospita anche le creazioni di marchi indie da scoprire”⁷⁰ (Elle 28/4/2023, 22).
- *second-hand*, *Granny core*, vintage ‘z drugiej ręki’, ‘styl inspirowany modą babcią, reinterpretowany przez młode pokolenia’, ‘ubrania lub akcesoria pochodzące z poprzednich dekad, cenione za styl, jakość, oryginalność’. “*Granny core*”, così è stato ribattezzato il fenomeno dai giovani TikTok, pronti ora a surfare tra le app *second-hand* per spulciare occasioni d’antan o a setacciare pezzi vintage tra le bancarelle dei flea market”⁷¹ (Elle 18/9/2014, 54).
- *reselling* ‘odsprzedaż używanych ubrań – przez aplikacje, platformy online lub sklepy vintage, termin kojarzący się z modą cyrkularną’. “Usare le app di *reselling* riduce gli sprechi o crea inquinamento facendo lievitare il traffico di spedizioni?”⁷² (Elle 18/7/2024, 43).

⁶⁷ „W międzyczasie miał miejsce proces *upcyclingu*, który, jak sugeruje sama nazwa, jest czymś znacznie więcej niż zwykłym *recyklingiem*. Nazywany również kreatywnym ponownym użyciem, polega na przekształceniu produktu, który wyczerpał swoją pierwotną funkcję, w przedmiot o wyższej wartości dodanej”.

⁶⁸ „Wśród moich ulubionych znajduje się japońska strona vintage Kapital, będąca absolutną czołówką w dziedzinie *recyklingu*”.

⁶⁹ „Przekształcają kultowe jednoczęściowe kostiumy kąpielowe i bikini tej marki, wykonane wyłącznie z tkanin pochodzących z *recyklingu* lub z nadwyżek magazynowych, we wciąż nowe modele”.

⁷⁰ „Oprócz szerokiego wyboru ubrań i akcesoriów *pre-loved* z lat 20–90, ten pastelowy skarbiec mieści również kreacje niezależnych marek, które warto odkryć”.

⁷¹ „«*Granny core*» – tak młodzi użytkownicy TikToka nazwali to zjawisko. Teraz z zapalem przeszukują aplikacje z odzieżą z drugiej ręki, by upolować stylowe okazje z dawnych lat, albo przeczesują stoiska na pchlich targach w poszukiwaniu ubrań vintage”.

⁷² „Czy korzystanie z aplikacji do odsprzedaży zmniejsza marnotrawstwo, czy raczej powoduje zanieczyszczenie środowiska, generując wzrost liczby przesylek?”

5) proekologiczna kosmetyka i pielęgnacja:

Ostatnią grupę stanowią anglicyzmy ekologiczne występujące w dyskursach kosmetycznych, służące do budowania etycznej tożsamości marek.

- *cruelty-free*⁷³ ‘produkt, który nie był testowany na zwierzętach’. “Indipendentemente dalle leggi e dai regolamenti, l’assenza di un bollino con la dicitura *cruelty-free* sull’etichettatura può avere un impatto sulla scelta e sull’acquisto del prodotto stesso”⁷⁴ (Vogue 1/2021, 91).
- *green & clean* ‘określenie kosmetyków o naturalnym składzie, pozbawionych szkodliwych chemikaliów, w ekologicznych opakowaniach, bezpiecznych zarówno dla ciała, jak i dla planety’. “Il sesto appuntamento è dedicato ai cosmetici *green & clean*, ricchi di ingredienti naturali e bio, in pack ecologici”⁷⁵ (Elle 24/4/2025, 138).

3.3. Wewnątrzdzaniowy code-switching

Zgromadzone powyżej przykłady, podobnie jak przytoczone poniżej fragmenty, ukazują kolejne zjawisko dotyczące stosowania anglicyzmów ekologicznych we włoskiej prasie lifestylowej, polegające na nagromadzeniu jednostek o takich cechach w ramach jednego zdania lub sekwencji zdań (por. Pańka, 2019: 115–116). Towarzyszą im anglicyzmy kojarzone z innymi polami znaczeniowymi niż ekologia (np. *agenda*, *shooting*).

- “Dai *greenfluencer* da seguire, ai second-hand da sbirciare fino ai must wear sostenibili e agli eventi in agenda. Vademecum eco-friendly”⁷⁶ (Elle 28/4/2023, 22).
- “Più precisamente al White Sand Luxury Villas & Spa che si fa portavoce di un concetto di *eco leisure* puro, quello che definiscono clean tourism, che abbiamo provato durante lo *shooting* del servizio moda “Il canto della sirena” a pag. 82”⁷⁷ (Elle 25/6/2023, 114).

⁷³ Zwrot używany powszechnie w branży kosmetycznej, stosowany również jako certyfikat. Por. <https://www.peta.org/about-peta/learn-about-peta/info-businesses/join-petas-ultimate-cruelty-free-list/> (data dostępu 17.05.2026).

⁷⁴ „Niezależnie od obowiązujących ustaw i przepisów, brak oznaczenia z napisem *cruelty-free* na etykiecie może wpływać na decyzję o wyborze i zakupie danego produktu”.

⁷⁵ „Szóste spotkanie poświęcone jest kosmetykom *green & clean*, bogatym w naturalne i ekologiczne składniki, zapakowanym w przyjazne środowisku opakowania”.

⁷⁶ „Od greenfluencerów, których warto obserwować, poprzez sklepy z odzieżą *second-hand*, do których warto zaglądać, aż po zrównoważoną odzież *must wear* i nadchodzące wydarzenia. Ekoprzewodnik w pigułce”.

⁷⁷ „Dokładniej mówiąc, chodzi o White Sand Luxury Villas & Spa, które stało się ambasadorem idei czystego eko-wypoczynku, określanego mianem clean tourism, którego doświadczyliśmy podczas sesji zdjęciowej do serwisu modowego „Pieśń syreny” na stronie 82”.

- “Lo chic è sempre più *green*. Ed *ethically correct*”⁷⁸ (Elle 10/2018, 82).

Wydaje się, że tak użyte anglicyzmy pełnią rolę etykiet, skrótów myślowych, efektywnie i w sposób dynamiczny komunikujących mające się kryć za nimi treści. Odbiorca może się poczuć częścią światowego, „informed”, eko-modowego stylu życia.

Kolejna obserwacja dotyczy przypadków sięgania po anglicyzm w sytuacji, gdy istnieje oczywisty włoski odpowiednik:

- “La borsa in nylon riciclato dalle *plastic bottles* raccolte nel Mediterraneo”⁷⁹ (Elle 10/2018, 82).

Zastosowanie zapożyczenia to celowy zabieg, internacjonalizuje przekaz, skłaniając jednocześnie do zadawania pytań o granicę w dążeniu do osiągnięcia efektu – naśladując tę konwencję – „coolness”.

3.4. Analiza nazw rubryk i projektów proekologicznych

W dalszej części analizy, omówiona zostanie obecność angielskiego nazewnictwa w:

(1) w nagłówkach sekcji tematycznych o stałej strukturze redakcyjnej, przy czym dominuje tutaj użycie przymiotnika *green*, np. Elle Speciale *Green* (Elle 28/4/2023, 22), *Getting Greener* (Elle 6/6/2024, 26, Elle 25/6/2023, 60), Elle *GREENZONE* (Elle 28/4/2023, 24),

(2) w nazwach konkursów i nagród o tematyce ekologicznej, np. The Next *Green Talents* (Vogue 3/2019, 215), The *Green Carpet*⁸⁰ Fashion Awards (Elle 8/2017, 67), *Green Product Awards* (Elle 7/2/2020, 20), *Green Carpet Challenge* (Elle 12/2017, 145),

(3) w sloganach proekologicznych:

- *Green is the new luxury* (Elle 8/2017, 64).
- ULTIME (BUONE) notizie: *green is the new black* (Elle 8/2017, 65).
- *SOS Save the Planet* (Elle 25/5/2025).

Angielskie formuły o charakterze sloganowym pełnią ponownie rolę etykiet, odsyłają do globalnych idei ekofilozofii:

⁷⁸ „Styl *chic* staje się coraz bardziej *green* – i etycznie poprawny”.

⁷⁹ „Torebka wykonana z nylonu pochodzącego z recyklingu plastikowych butelek zebranych na obszarze Morza Śródziemnego”.

⁸⁰ Analogia do wyrażenia *red carpet* por. <https://www.collinsdictionary.com/it/dizionario/inglese/red-carpet> (data dostępu 25.06.2025).

- *beyond the green* “Fanno parte di questa filosofia *beyond the green* anche le routine di bellezza, che tendono ad accorciarsi, con trattamenti che privilegiando pochi e calibrati ingredienti”⁸¹ (Elle 24/4/2025, 132).
- *less is more* “Coerentemente con la filosofia del *less is more*, abbiamo definito obiettivi concreti declinandoli lungo l’intera catena del valore”⁸² (Elle 25/6/2023, 58).

Nazywają ruchy proekologiczne i związane z nimi projekty legislacyjne:

- “A fare da portavoce alla campagna europea *Right to repair*, una coalizione presente in 21 Paesi europei, è una giovane italiana, Cristina Ganapini, per cui riparare non è solo una scelta buona per il pianeta, «ma può essere uno stimolo all’innovazione e a creare nuovi posti di lavoro in modo diffuso sui territori, perché la riparazione è per definizione, qualcosa che si deve fare localmente»”⁸³ (Elle 14/12/2023, 71).

Ostatni, znajdujący się poniżej przykład, będący zarazem tytułem artykułu, stanowi grę słów – parafrazę sloganu „Yes We Can” z kampanii Baracka Obamy z 2008 roku:

Yes **Ve Gan** (Vogue 1/2021, 67).

Celowo zmodyfikowana formuła językowa to deklaracja wegańskiego stylu życia, budująca narrację afirmującą weganizm i jego wartości etyczne.

4. Obserwacje końcowe

Odnosząc się do aspektów morfologicznych, należy zauważyć, że analiza korpusu nie pozwoliła odnotować występowania anglicyzmów ekologicznych, które w języku włoskim tworzyłyby liczbę mnogą za pomocą przyrostka -s. Ogólnie rzecz biorąc, badane jednostki występowały w liczbie pojedynczej. Anglicyzmy, jeśli wymagały tego reguły składni zdania włoskiego, były poprzedzane rodzajnikiem. W przypadku form zakończonych sufiksem -ing, domyślnym rodzajem gramatycznym był rodzaj męski, np. il *foraging*, il *fracking*.

⁸¹ „W duchu filozofii *beyond the green* mieszczą się również rytuały pielęgnacyjne, które stają się coraz krótsze, opierając się na zabiegach z niewielką, starannie dobraną liczbą składników”.

⁸² „Zgodnie z filozofią *less is more* wyznaczyliśmy konkretne cele, obejmując nimi cały łańcuch wartości”.

⁸³ „Twarz europejskiej kampanii *Right to Repair*, koalicji działającej w 21 krajach Europy, jest młoda Włoszka, Cristina Ganapini, dla której naprawa to nie tylko wybór korzystny dla planety, «ale także bodziec do innowacji i tworzenia nowych miejsc pracy w sposób rozproszony w różnych regionach, ponieważ naprawa jest z definicji czymś, co należy wykonywać lokalnie»”.

Nie odnotowano pseudoanglicyzmów, podobnie jak anglicyzmów zaadaptowanych, należy jednak podkreślić, że nie da się wykluczyć ich występowania. Artykuły o tematyce ekologicznej lub zawierające leksykę z tego zakresu stanowią bardzo rozległy pod względem objętości materiał, podobnie jak zawartość każdego numeru analizowanego czasopisma.

Spośród jednostek leksykalnych zaprezentowanych w rozdziale analitycznym, tylko jedna (*vintage*) występuje w internetowej wersji włoskiego słownika Treccani. Jednocześnie udało się zaobserwować sięgnięcie przez prasę włoską po kilka innowacji leksykalnych (np. *plogging*, *eco-glamping*, *greenfluencer*, *part-pairing*), których istnienia nie odnotowują angielskie słowniki Collins czy Merriam-Webster.

Odpowiadając na pytanie badawcze dotyczące roli pełnionej przez wyegzemplifikowane anglicyzmy ekologiczne w magazynach lifestylowych, można wymienić następujące funkcje, pokrywające się częściowo z obserwacjami innych badaczy tej tematyki (Romanik, 2024: 155-156):

- denotatywna, polegająca na nazywaniu w sposób precyzyjny nowych zjawisk pozajęzykowych,
- kategoryzująca, umożliwiająca porządkowanie informacji poprzez słowa-kłucze, będące swoistymi etykietami, odsyłającymi do opisywanych zjawisk,
- stylistyczna, nadająca tekstom nowoczesny wydźwięk, czyniąca je bardziej dynamicznymi i atrakcyjnymi z punktu widzenia czytelnika-użytkownika social mediów,
- marketingowo-perswazyjna, stosowana w celu przyciągnięcia uwagi oraz wywarcia wpływu poprzez promowanie wybranych zachowań, co jednocześnie wiąże się z wyodrębnieniem ostatniej z funkcji – ideologicznej.

Z powyższego wynika, że choć anglicyzmy ekologiczne w badanym materiale nie wykazują głębokiej formalnej integracji z systemem języka włoskiego, to ich obecność jest znacząca ze względu na pełnione funkcje komunikacyjne. Zapożyczenia stanowią nie tylko narzędzie precyzyjnego opisu nowych zjawisk, ale też mechanizm budowania narracji społeczno-kulturowej wokół ekologii, w której język – w zależności od typologii tekstu i jego szczegółowej tematyki – staje się nośnikiem idei lub strategii marketingowych.

Bibliografia

- Anglemark, L., John A. (2018). The Use of English-Language Business and Finance Terms in European Languages. *International Journal of Business Communication*, 55(3), 406–440.
- Caimotto, M.C., Molino, A. (2011). Anglicisms in Italian as Alerts to Greenwashing: A Case Study. *Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines*, 5(1), 1–16.

- Caimotto, M.C. (2013). The Unsustainable Anglicisation of Sustainability Discourse in Italian Green Companies. *TEXTUS*, 1, 115–126. DOI: 10.7370/75503
- Coluccia, C., Dell'Anna, M.V. (2020). *Lingua italiana e ambiente. Note sul lessico dell'ecologia. Studi di Lessicografia Italiana*, 37, 265–296.
- Erardi, S., Gardner, R.L., Comploi, S. (2022). Anglicisms in Ladin: Loanwords and Local Perceptions. *Forum Italicum*, 56(2), 272–306.
- Fisiak, J. (1962) Złożony kontakt językowy w procesie zapożyczenia z języka angielskiego do polskiego. *Język Polski*, XLII/4, 286–294.
- Karczewska, M. (2018). *Forestierismi nella stampa femminile italiana e francese. Analisi qualitativa e quantitativa*. Zielona Góra: Uniwersytet Zielonogórski.
- Lopez, A. (2020). Ecomedia: The metaphor that makes a difference. *Journal of Sustainability Education*, https://www.susted.com/wordpress/content/ecomedia-the-metaphor-that-makes-a-difference_2020_05/
- Luján-García, C., García-Sánchez, S. (2020). Anglicisms in the Field of IT (GitHub and 3D Slicer): Multilingual Evidence from European Languages (French, German, Italian, Portuguese and Spanish). *ES Review: Spanish Journal of English Studies*, 41, 143–71. <https://doi.org/10.24197/ersjes.41.2020.143-171>
- Mańczak-Wohlfeld, E. (1988a). Anglicyzmy w Słowniku warszawskim. *Język Polski*, LXVIII/1, 24–29.
- Mańczak-Wohlfeld, E. (1988b). Semantic fields of English loanwords in modern Polish. *Kwartalnik Neofilologiczny*, XXXV/8, 271–284.
- Mańczak-Wohlfeld, E. (2010). *Słownik zapożyczeń angielskich w polszczyźnie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Milfont, T.L., Schultz, P.W. (2018). The Role of Attitudes in Environmental Issues. W: D. Albarracín, B.T. Johnson (red.). *Handbook of Attitudes, Volume 2: Applications*. 337–363. New York: Routledge.
- Nieć, M. (2010). Pisma opinii i czasopisma life style – dwie koncepcje rynkowego dziennikarstwa (analiza Polityki, Wprost, Elle, Playboya i Twojego Stylu). *Zeszyty Prasoznawcze*, LIII(1–2), 7–29.
- Ortore, M. (2022). Su alcuni neologismi dell'ecologia. *Archivio per il Vocabolario Storico Italiano*, 5, 333–342.
- Pańska, D. (2019). Hejting, trolling i unboxing – o współczesnym wpływie języka angielskiego na język polski używany na Facebooku. W: V. Tanaś, W. Welskop (red.) *Mass media we współczesnym świecie*. 113–123. Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi.
- Pittman, M., Abell, A. (2021). More trust in fewer followers: diverging effects of popularity metrics and green orientation social media influencers. *Journal of Interactive Marketing*, 56, 70–82. <https://doi.org/10.1016/j.intmar.2021.05.002>
- Romanik, A. (2024). Anglicyzmy z zakresu ekologii w polskiej i rosyjskiej prasie typu life style. *Acta Neophilologica*, 26(1), 147–158.
- Serigos, J. (2016). Using distributional semantics in loanword research: A concept-based approach to quantifying semantic specificity of Anglicisms in Spanish. *International Journal of Bilingualism*, 21(5), 521–540. <https://doi.org/10.1177/1367006916635836>
- Witalisz, A., (2016). *Przewodnik po anglicyzmach w języku polskim*. Kraków: Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego.
- Wojtyńska-Nowotka, M. (2022). Tematyczny podział zapożyczeń leksykalnych występujących w artykułach prasowych poświęconych zmianom klimatu. *Poradnik Językowy*, 5, 93–108. 10.33896/PolJ.2022.5.6

- Zenner, E., Speelman, D., Geeraerts, D. (2014). A sociolinguistic analysis of borrowing in weak contact situations: English loanwords and phrases in expressive utterances in a Dutch reality TV show. *International Journal of Bilingualism*, 19(3), 333–346. <https://doi.org/10.1177/1367006914521699>